

ІННОВАЦІЙНА СИСТЕМА НІМЕЧЧИНИ

Тенденції розвитку світової економіки переконливо свідчать, що єдиним можливим шляхом підвищення конкурентоспроможності країни на міжнародній арені є формування економіки, що базується на знаннях. В умовах глобалізації значення інноваційної складової соціально-економічного розвитку країни постійно зростає, інновації перетворюють на важливе джерело економічного зростання, підвищення рівня та якості життя населення. Переорієнтація економіки на інноваційну модель розвитку потребує формування дієвих механізмів взаємодії між всіма суб'єктами інноваційного процесу, оскільки рівень її ефективності залежить не лише від ефективності окремих самостійних економічних агентів (виробничих підприємств, наукових організацій, вищих начальних закладів, державних установ), але й від того, як вони взаємодіють між собою, а також з суспільними інститутами.

Під “національною інноваційною системою” можна розуміти сукупність інститутів, які стосуються приватного та державного секторів, які індивідуально і у взаємодії один з одним обумовлюють розвиток і поширення нових технологій в межах конкретної держави. Акселератором економічного оздоровлення, зокрема після світової фінансової кризи, може стати інноваційний потенціал німецької економіки. Майже 2,6% ВВП Німеччина виділяє на наукові дослідження і розробки (НДДКР), що є вище за середній рівень ЄС – 1,9%. До 2015 р. федеральний уряд разом з землями і підприємствами має намір збільшити витрати на НДДКР до 3% ВВП. Німеччина посідає провідне місце і за фінансуванням НДДКР з боку підприємств (49 млрд. дол. США). У винахідництві на частку інвесторів та підприємств з Німеччини припадає майже 11% заявлених у всьому світі патентів – третє місце в світовому рейтингу [1].

В області багатьох перспективних технологій Німеччина належить до числа провідних країн. Сюди можна віднести біо-, нано- та інформаційні технології, а також багато високотехнологічних сфер в окремих галузях (біометрія, авіація та космонавтика, електротехніка, логістика). Хороші позиції на світових ринках займають підприємства в сфері екологічно чистих технологій (вітроенергетика, фотогальваніка, біомаса), при цьому частка німецьких виробників вітроенергетичного обладнання на світовому ринку становить майже 28%[2]. Інформаційні та комунікаційні технології (ІКТ) поряд з автомобільною промисловістю, машинобудуванням та електронною промисловістю є однією з найбільших галузей економіки. Галузь ІКТ розвивається помітно швидше, ніж економіка в цілому. В області біо- і генних технологій Німеччина вже багато років займає одне з провідних місць в Європі, а в сфері нанотехнологій країна володіє великим потенціалом знань.

Традиційно сила німецької економіки ґрунтувалася на швидкому поширенні нових технологій. Однак у міру того, що інноваційні цикли стають все коротшими, ця перевага Німеччини ставиться під питання. Крім того,

численні конкуренти з країн, що розвиваються, головним чином Південно-Східної Азії, становлять загрозу позиціям німецьких підприємств. Їх технологічний рівень вже дозволяє успішно вести боротьбу за німецькі ринки збуту. ФРН має достатньо можливостей для активізації інноваційної діяльності по випробуванню траєкторій в машинобудуванні і, зокрема, в автомобілебудуванні. Що ж до нових технологічних напрямів, наприклад, сфери інформації, комунікації або біологічних досліджень, то тут Німеччина істотно поступається США, Японії, Великобританії і навіть скандинавським країнам.

У ФРН організація НДДКР має свою особливість: у ній немає центрального механізму, координує проведення наукових досліджень і визначальних пріоритетних напрямків. Університети та науково-дослідні установи фінансуються як за рахунок державного бюджету, так і за рахунок регіональної. Закони ФРН обмежують вплив федерального уряду на вибір пріоритетів і цілей у наукових дослідженнях, що дає можливість для розвитку різних підходів щодо вирішення тих чи інших питань. При цьому посилюється відповідальність і зацікавленість регіонів, розширюються можливості і стимули для співробітництва вищих навчальних закладів з економікою, особливо з середніми за розміром підприємствами.

У Німеччині інноваційні заходи держави орієнтовані переважно на малі та середні підприємства. Поряд з організаційною та технологічною рухливістю цих підприємств, що дозволяє більш оперативно реагувати на зміни ринкової обстановки, підвищена увага до них з боку уряду пояснюється міркуваннями соціальної політики. Справа в тому, що у сфері малих та середніх підприємств зайнято 24 млн. чол., що становить майже 60% всіх працюючих, причому більшість з них безпосередньо пов'язана з високими технологіями. У малих і середніх підприємствах зосереджена значна частина інноваційного потенціалу економіки Німеччини. Причому, якщо великі фірми концентрують свої зусилля в традиційних галузях – машинобудуванні, автомобілебудуванні, хімічній промисловості, то малий і середній бізнес схильний концентрувати свої зусилля на “технологіях майбутнього”. У землях колишньої НДР малий і середній бізнес відіграє провідну роль в інноваційному процесі.

Інноваційна політика на федеральному рівні ґрунтується на наступних принципах:

1. Сприяння інноваційній активності фірм шляхом створення сприятливих умов (податкові пільги, обов'язкові до виконання інструкції) і прямої підтримки (фінансування досліджень та інновацій).

2. Посилення позицій Німеччини в галузі нових інформаційних і комунікаційних технологій, включаючи ініціативи з реформування професійної освіти і запрошення висококваліфікованих іноземних фахівців.

3. Збільшення співробітництва та технологічного обміну між дослідницькими центрами та промисловістю.

4. Оптимізація середньо-спеціальної та вищої освіти в напрямі більшої обізнаності про нові технології, модернізація університетської системи навчання та професійної освіти.

5. Стимулювання розвитку “технологій майбутнього”, таких, як біотехнологія та мультимедіа.

6. Розвиток ринку венчурних капіталів.

Основною проблемою німецької інноваційної політики як на федеральному, так і на регіональному рівні є створення особливої інноваційної культури населення. Політичні та громадські діячі єдині в думці, що існує гостра нестача обізнаності та готовності впроваджувати інновації в економіку і суспільне життя. Таким чином, всі зацікавлені сторони надають цьому питанню особливу важливість і здійснюють ряд ініціатив по вирощуванню інноваційної та підприємницької культури в Німеччині, особливо в галузі освіти; всіляко стимулюється співробітництво учасників інноваційного процесу.

Питання про збереження країною провідного становища в світі технологій розглядається в Німеччині значно ширше, ніж проста підтримка перспективних досліджень і винаходів. Виходячи з тези, що наука є невід’ємною і найважливішою складовою німецької культури, що від загального визнання якості німецької технології залежить міжнародний авторитет країни, і, як один з наслідків, її місце на світовому ринку, підтримка високого рівня вітчизняної науки також входить в систему державних пріоритетів Німеччини.

Одночасно з визнанням зростання міжнародної конкуренції у сфері науки та економіки більшість німецьких експертів єдині в думці, що Німеччина повинна залишатися відкритою для світової науки і разом з тим привабливою для кращих розумів світу. Тому важливою складовою частиною державної науково-технічної політики є сприяння інтернаціоналізації науково-дослідного ландшафту країни шляхом досягнення такого рівня науково-дослідної роботи у вищій школі і позауніверситетських наукових установах, який дозволив би залучити більше іноземних студентів і вчених із ступенями.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Интеллектуальная собственность в национальной инновационной системе: Научно-аналитическая доповідь / Л. І. Федулова, Г. О. Андрощук, В. К. Хаустов; НАН України, Ін-т екон. та прогноз. – К., 2013. – 216 с.*

2. Бендерський Ю. “Реалії світогосподарських процесів і місце в них України”. *Економіка України, № 1. – 2013, стор. 70–75.*

Ц. ПАВЛОВ
(Болгарія)

АНАЛИЗ КОНЦЕПТУАЛЬНЫХ РАЗЛИЧИЙ МЕЖДУ ПОВЕДЕНЧЕСКИМИ И ТРАДИЦИОННЫМИ ФИНАНСАМИ

Поведенческие финансы (ПФ) представляют собой быстроразвивающееся поле экономической теории, которое все более увеличивает свою популярность и влияние в академической среде и инвестиционном сообществе. Рост,